

РОЗВИТОК БАНКІВНИЦТВА В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНОЇ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

*Г.Я. Стеблій, канд. екон. наук, доц., д-р філософії,
Львівський банківський інститут НБУ*

В аналітичній будові економіки банки прирівнюються до фінансового серця, яке щоденно перекачує по судинах економіки мільярди гривень, забезпечуючи економічне життя України. Банки – це фінансові інститути, які виконують роль фінансових посередників із залучення депозитів і наданню позичок. Вони відіграють важливу роль у вивченні грошей і економіки, оскільки: 1) забезпечують канал зв'язку між тими, хто хоче заощаджувати і тими, хто хоче інвестувати; 2) беруть участь у визначенні кількості грошей в економіці; 3) є одним із джерел швидких фінансових інновацій, які дозволяють інвестувати наші заощадження і отримувати дохід за рахунок високих процентних ставок. Нині банківська система – це високодинамічна діяльність, яка разом з монетарною політикою перебуває в центрі загальної полеміки.

Досліджуючи проблему стратегії розвитку банківництва важливо визначити економічне середовище цього розвитку. На межі XX і XXI століть, коли економічний світ зазнає впливу розвитку глобалізації, особливого значення набуває соціальний чинник. Багатогранна і динамічна ринкова економіка стає все більш соціально спрямованою, оскільки передбачає реалізацію спеціальних програм у сфері зайнятості і безробіття, освіти і навчання, медицини і охорони здоров'я; визначає роль державних видатків; забезпечує запровадження системи соціальних гарантій, упорядкування пільг; впливає на загальну ситуацію в країні і життєвий рівень населення; охоплює усі проблеми як макро-, так і мікроекономічного рівнів. Виникає питання: чи можемо ми говорити про формування соціально орієнтованої ринкової економіки, оскільки за останні роки в Україні не вдалося провести глибокі соціально-економічні реформи. З точки зору вчених-економістів І. Лукінова, В. Лагутіна, Б. Мільнера, А. Городецького, Р. Пустовійта та ін., вітчизняна економіка не реалізувала свого величезного потенціалу після проголошення незалежності. Хронічне запізнення проведення комплексних інституціональних реформ спричинило негативні наслідки щодо становлення і розвитку підприємництва, корупцію та політичну нестабільність. Під час трансформації бізнесові структури використали особисті зв'язки, успадковані від адміністративної системи, підкуп державних чиновників і працівників контролюючих державних структур. У результаті – не вдалося провести глибокі соціально-економічні реформи. Відбувся процес небаченого соціального розшарування суспільства, коли за рахунок державного майна збагатилася група надбагатих олігархів. Водночас більша частина населення залишилася бідною, а значна його кількість перебуває за межею прожиткового мінімуму.

На наш погляд, в нинішніх умовах для формування соціально орієнтованої ринкової економіки в Україні та ліквідації гальмування трансформаційних процесів важлива роль належить позаекономічним чинникам розвитку, до яких

ми відносимо обрану державою програму перетворень та економічну політику уряду, зокрема її вплив на послаблення влади олігархів, залучення механізмів ринкових стимулів, активну участь країни в міжнародному співробітництві з урахуванням процесів глобалізації та технократизації. Саме ці чинники визначають шлях економічного розвитку України – корпоративного капіталізму чи соціально орієнтованої ринкової економіки. Основною платформою цих чинників у ринковій трансформації є інститут держави, який має бути гарантом ринкових перетворень та підтримки тих сфер діяльності, що не завжди вигідні для приватного бізнесу. Держава повинна запровадити і контролювати такі структури, як власність, конкуренцію, інформацію, винагороду за ризик тощо. Завдання держави – не управляти економікою, а забезпечити нормальне середовище для її розвитку. За таких дій держава створить ідеальні умови для ефективно діючої стандартної ринкової економіки з розвинутою банківською системою, примноження як індивідуального достатку, так і національного збагачення взагалі.